

Náš List

Izhaja vsako soboto; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — „Náš List“ ima vsak mesec prilogo „Slovenska Gospodinja“ ter velja za celo leto 5 K. za pol leta K 2:50. Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira.

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta 16 v. za enkrat, 14 v. za dvakrat, 12 v. za trikrat, za večkratno objavljenje nizke cene.

Leto I.

V Kamniku, 25. februarja 1905.

Štev. 8.

Državni zbor.

305. seja.

Rizzi (Ital.) zahteva poleg drugega še ugodno rešitev ital. vseučilišnega vprašanja. Polemizira proti dr. Ploju, češ, da imajo Slovenci v tržaški okolici nič manj kakor 10 ljudskih šol, na katerih poučuje 61 učnih močij, kar stane letnih 100.000 kron. (Biankini: Pa v mestu nobene!)

Grof Sylva-Tarouca (fevd. velep.): Germanizacija avstrijskih nemških narodnostij se ni posrečila in se tudi ne bo. Izreka se tudi za avtonomijo posameznih narodov in je proti centralistični vladi in današnjemu parlamentu.

Dr. Ivčević (slov. hrv. klub) naglašja, da je treba doseči spravo med Čehi in Nemci, če hočemo, da dela parlament, pa tudi Jugoslovanom se mora dati popolna enakopravnost. Nobene solze dualističnemu sistemu, ki je povzročil samo hegenomijo Nemcev v Avstriji in Madjarov v deželah ogrske krone. Zahvaljuje se ministru Gauču, ker je obljubil Dalmaciji večjo pozornost, kakor se je godilo to do zdaj.

Dr. Herold (Mladočeh) ugovarja izvajanju nekaterih nemških predgovornikov, ki trdijo, da se gode na Češkem nemškimi uradnikom krivice. Res pa je, da tam nemških uradnikov primanjkuje in zato se jih nadomesti s češkimi, ki so zmožni obeh jezikov. Iz njegovega dolgega govora pa je najvažnejša izjava, da imajo Čehi v sebi trdo prepričanje, da se bo gotovo zopet realizirala državnoopravnost češke krone.

306. seja.

Tambosi (Ital.) se pritožuje zaradi razmerja med Italijani in Nemci na Tirolskem. Kakor so Nemška država in društva iz rajha Nemcem po drugih deželah moralna in materialna pomoč — isto je nam Italija in laška društva, ki delujejo med nami. Italijansko vseučilišče mora stati samo v Trstu. O tem so si edini vsi avstrijski Italijani.

Baumgartner (centrum) želi, da si podado Slovani in Nemci roko v spravo, vlada pa naj na vnanjih vratih pri dvoru iznova pozlati nadpis: Ju-

stitia regnorum fundamentum (Pravica je podlaga kraljestev).

Pacher (Vsenemec) polemizira s Čehi, češ, da so prebivali Nemci že pred njimi v današnji Češki itd. Pacher je pač pozabil, da odreka s tem vso pravico Nemcem na jugu do — eksistence. Seveda, ko bi logično mislil.

Schoepfer (krš. soc.): Če zahtevajo Ogrji samostalnost, potem imajo tudi Hrvatje popolno pravico sklicevati se na pragmatično sankcijo, na dež. zbor l. 1712. kraljevine Hrvaške in Slavonije, kjer se je reklo: mi hočemo ostati vedno neomajno zvezani z avstr. habsburško hišo in z drugimi kronovinami. Hrvatje se ne bodo nikdar zadovoljili z ogrskim poveljevanjem v armadi. Ogrji zatirajo tudi Slovake, Rutence in Nemce prav na nečuvven način. Kadar se dvignejo ti, tedaj so obdani Madjari z najhujšimi sovražniki.

Dr. Baxa (češki radik.) pravi, da so nehali Čehi samo za nekaj časa z obstrukcijo, ker čakajo, kako se bo izkazalo novo ministrstvo. Če se ne dajo Čehom vse pravice, potem pade i Gauč i parlament.

Dr. Ploj (slov. hrv. klub) odgovarja poslancu Rizziju, da nima Trst nobene slovenske ljudske šole, kar pa je takih v tržaškem teritoriju, rabijo do teh otroci najmanj 2—2½ km.

S tem je izrpano branje vladne predloge za l. 1905. in se odda proračunskemu odseku.

307. seja.

Biankini (slov. hrv. klub) interpelira zaradi varstva dalmat. vinu vsled oškodovanja umetnega vina iz Trsta.

Naslednja točka dnevnega reda obsega vprašanje, kje vzeti državno posojilo. Oglasi se za besedo tudi

grof Sternberg (divjak), ki je včasih sicer res originalen tako po svojem nastopu, kakor i v govoru, le žal, da zaide vsled te originalnosti prerad v smešnost in govori vse drugače, kakor stvarno. Predsednik Vetter ga pokliče dvakrat k stvari, potem pa mu odvzame besedo. Sternberg apelira na

tema, kakšna tema! Kakor v rogu, tako je črno, očka! Oh, oh, oh . . .

„Pa kdo si vendar ti?“

„Jaz — romar, očka, potujoč človek.“

„Pravi zlodeji, taki ponočnjaki . . . To so romarji, to! Pijanci . . .“ je mrmral stražnik, pomirjen po besedah in vzdihih neznanega moža. — „Kdor se pajdaši z vami, bo pogubljen. Ves dan popivajo ti vrage in po noči jih vodi sam hudič okrog. — Toda zdelo se mi je, kakor da nisi bil sam, ampak da ste bili trije, štirje . . .“

„Sam sem, očka, sam. Popolnoma sam . . . Oh, oh, oh . . . O naši grehi!“

Stražnik je zadel ob moža in obstal potem.

„Kako pa si vendar prišel sem?“ ga je vprašal.

„Zašel sem, ljubi mož. Hotel sem k Mitrijevem mlinu, pa sem zašel.“

„Ho, kaj je tu pot k Mitrijevem mlinu? Ti koza! Če hočeš k Mitrijevem mlinu, moraš iti vse bolj na levo: če greš iz mesta, kar po veliki cesti naprej. V svoji pijanosti si prišel dobre pol ure v stran. Si že v mestu pregloboko v kozarec pogledal?“

„Res, pregrešil sem se, očka, grešil sem. Res, prav tako je bilo, čemu bi tajil greh? Kam naj se pa zdaj obrnem?“

„Pojdi vedno naprej, naravnost od tu, dokler ne prideš do ograje. Tam pa se obrni na levo in pojdi

zbornico in ta mu res dovoli govoriti še naprej. Iz tega je izvajal

Vetter svoje konsekvence in odloži predsedstvo. (Vetter pa je bil vnovič izvoljen predsednikom.)

Sternberg pove, da je postal sin vojnega ministra v sedmih letih stotnik. Nadaljuje, da je njegov glavni namen (doslovno!) rešiti krono pred gotovo bando uniformiranih ljudi.

Zaffron (slov. hrv. klub.) izjavlja imenom slovenske zveze, da bodo glasovali za državno posojilo 51 milijonov kron; ob enem spominja zopet na važnost Dalmacije.

308. seja je bila 21. februarja. Na dnevnem redu je:

1. nadomestna volitev v razne odseke;

2. poročilo domobranskega odseka o rekrutnem zakoniku;

3. prvo branje vladne predloge zaradi izpremenitve obrtnega reda.

Atentat na carjevega strica v Moskvi.

V petek, 17. t. m. popoldne ob treh se je peljal veliki knez Sergij od Nikolajeve palače čez senatorski trg. Njegov voz sta spremljala dva izvoščeka. Kó je voz velikega kneza prišel mimo justične palače, se je peljala neka sank, v kateri sta sedela dva civilno oblečena človeka, eden je bil celo v delavski obleki, pred vozom velikega kneza.

H kratu se sank ustavi, kakor bi se hotela ogniti knežji kočiji in jo pustiti naprej, a v istem trenutku zamahne eden izmed onih dveh z roko proti vozu velikega kneza. Koj na to je sledil strahovit grom, ki je vso okolico silno pretresel, da so celo šipe na justični palači in bližnjih hišah popokale. A voz velikega kneza, pod katerim se je razpočila — bomba, se je razpršil na drobne kose.

V vozu sedečega velikega kneza je raztrgalo na kose, glava in roke so letele visoko v zrak; glavo je v pravem pomenu besede razpršilo, da so popa-

preko celega pokopališča do malih vrat, odpri jih in potem pojdi v božjem imenu. Samo paziti moraš, da se ne prebrneš v kak jarek. Tam za pokopališčem se drži vedno njiv, vedno ob njivah, v enomer, dokler ne dosežeš do kolovozne poti.“

„Bog ti daj zdravje, očka. Marija, nebeška kraljica, ti ga varuj in bodi mu milostna. Ali bi me pa ne mogel tudi spremiti? — Usmili se me in pojdi z menoj do tistih malih vrat.“

„Prav čas imam za to! Pojdi sam!“

„Usmili se me, molil bom zate. Ničesar ne vidim, tako temno je, še roke pred očmi ne razločim. Ta temota, ta tema! Spremi me, prijatelj!“

„Kaj meniš, da imam toliko časa? Če bi hotel vsakega tako razvaditi, potem bi imel kmalu dosti tega vednega spremljevanja!“

„Za pet ran božjih, spremi me! Ne vidim nič in strah me je tudi, hoditi sam po pokopališču. — Strašno je, očka, strašno! Jaz se tako grozno bojim, ljubi moj mož . . .“

„Ti si nadležen!“ je vzdihnil stražar. — „Nu dobro, pojdi!“

Stražnik in tujec gresta naprej, drug poleg drugega, ramo ob rami, in molčita. Vlažni veter, ki je segal prav do kosti, jima udarja baš v lice in iz dreves, ki pa niso bila razločiti v taki temi, iz teh

Straža na pokopališču.

Spisal Anton Čehov.

„Kdo tu?“

Nobenega odgovora. Stražar ne opazi ničesar, vendar sliši vzlic tujenju vetra in šumenju drevja, da gre nekdo tam po drevoredu. Marčna noč je ovila zemljo z oblaki in z meglo, in stražniku se zdi, kakor da so se združili zemlja, nebo in on sam z vsemi svojimi mislimi v nekaj neizmerno velikega, neprodno temnega. Če hoče naprej, mora tipati pred se z rokami.

„Kdo tu?“ vpraša še enkrat in dozdeva se mu, kakor da razloči šepetanje in pritajeno smejanje. — „Kdo je tu?“

„Jaz, očka . . .“ mu odgovori starikav glas.

„Pa kdo si ti?“

„Jaz . . . samo mimogrede.“

„Kako — mimogrede?“ se razjezi stražar, kakor da bi hotel zakriti s tem svoj strah. „Sam vrag te vodi tod okrog. Potikaš se v noči po pokopališču, satan!“

„Kaj je tukaj pokopališče?“

„Kaj pa drugega? To se razume, pokopališče! Kaj niti tega ne vidiš?“

„Oh, oh, oh . . . Marija, ti nebeška pomočnica!“

Pri tem je bilo čuti zdihovanje starega moža. „Ničesar ne vidim, očka, ničesar . . . Le pogledj, kakšna

dali krvavi možgani v cestno blato. Tudi kočijaž je bil smrtno ranjen in je po poti, ko so ga nesli v bolnišnico, umrl.

Hipoma se je nabrala na licu mesta velika množica občinstva, nekateri so pobirali kose od knežjega voza in njegove obleke.

Eksplodija se je čula daleč na okoli. Od vseh strani je pridrla ljudstvo in policija; vhod v Kremelj je bil takoj zaprt. Napadalec, katerih imeni nista še znani, sta bila takoj aretovana. Eden izmed njiju je vihtel revolver in grozil vsakemu, ki se približa, da ga ustrelji. Pri aretaciji je dejal hladnokrvno: „Meni je vse eno, kaj se zgodi z menoj; jaz sem storil svojo dolžnost.“

Na Rudečem trgu je nastopila razburjena množica proti dijakom, katere je pretepala in jih tako zdelavala, da je moral nastopiti neki sodnijski uradnik, ki je dal nekaj oseb zapreti.

Iz vsega se je videlo, da je bil napad vsestranski pripravljen in da so morale biti sporazumljene tudi nekatere osebe v Kremlju. Kajti v zadnjem času se veliki knez nikdar ni vozil sam na izprehod, marveč vedno v spremstvu svoje soproge Elizabete, katera je v Moskvi baje zelo priljubljena. Napadalec je pri aretaciji tudi izrekel svoje zadovoljstvo nad tem, da soproga knezova to pot ni bila v vozu. Ista se je nahajala v trenutku, ko se je zgodil zločin, v svoji delavnici v Kremlju ter je nadzorovala dela za ranjence v vojski.

Veliki knez Sergij je bil rojen l. 1857. v Carskem Selu kot četrti sin carja Aleksandra II. Oženil se je 15. junija 1884, a njegov zakon je ostal brez otrok, adoptiral pa je dva otroka svojega brata Pavla, živečega v prognanstvu, zato, ker se je oženil z žensko priprostega stanu. Vlada ga je poklicala šele te dni nazaj ter mu vrnila vse časti.

Svojo vojaško karijero je umorjeni knez nastopil v rusko-turški vojni, kjer je pokazal svojo zmožnost kot vojskovodja, posebno pri prelazu čez Balkan. Leta 1882. ga je imenoval car Aleksander III. za načelnika Preobraženskega polka (ustanovnik Peter Veliki), l. 1887. je postal generalmajor in l. 1891. generalguverner v Moskvi.

Ta atentat, ki spominja živo na onega na carja Aleksandra II., je odgovor ruskem absolutizmu in predvsem prvi odgovor na 22. januar.

Sergij je imel za učitelja Pobjedonosceva, glavarja sv. sinode, ki je izključila tudi grofa Tolstega. Kot tak je bil goreč pristaš versko-politične struje in glava vsemu reakcionarnemu gibanju na Ruskem. Ideal državnika mu je bil nasilni Plevje, ki je dal zapreti po Sibiriji več tisoč takozvanih „sumljivih“; njegov ljubljenec je bil Trepov, diktator in krivec tolških umorov v Peterburgu.

Imel je na carja nevrjetno velik vpliv in kot tak njegov zaupnik je znal izposlovati, da je bil imenovan Sipjagin notranjim ministrom. Ali tega je umoril Balmašov in Sergij je priporočal carju Plevjeja. In ko je ubil še tega z bombo drugi dijak Sazanov, in je imenoval car po daljšem omahovanju kneza Svjatopolk-Mirskega za ministra notranjih zadev, kateremu je tudi narod zaupal, je Sergij toliko časa ruval in ni prej miroval, dokler ni ta odstopil in je prišel na njegovo mesto Sergijeva desna roka: Bulygin. Njegovo delo je tudi, da je

dreves padajo na oba debele kaplje. Nekaj šumi in poka v vejah...

„Samo razumeti ne morem,“ prične po daljšem molku stražar — „kako pa si prišel sem? Vrata so vendar zaprta. Si mar skočil preko ograje, ka-li? Če si storil tako, potem je to za starega moža nekaj čudnega!“

„Ne vem, očka, ne vem. Kako sem prišel sem-kaj, sam ne vem. Sam vrag je počenjal z menoj svoje muhe. To je božja kazen. Resnično, hudičeve muhe, vse čute mi je vzel satan. Pa ti, očka, ti si gotovo tu na straži.“

„Sem!“

„Ali si ti edini stražnik celega pokopališča?“

Veter je potegnil s tako silo, da sta oba obstala za nekaj trenutkov. Stražar je šele odgovoril, ko je že ponehal veter: „Mi smo trije, eden ima mrzlico in leži, drugi pa spi. Menjavava se med seboj.“

„Tako, tako, bratec, tako! Pa kakšen veter je to, kak vihar! Tega čutijo celo ljubi mrliči! Tuli kakor divja zver... Oh, oh, oh...“

„Odkod pa prihajaš ti?“

„Od daleč. Prav od daleč sem, od Vologde. Romam k svetemu grobu in molim za dobre ljudi. — Gospod, reši in usmili se nas!“

Stražar obstoji nekaj hipov, da si prižge pipo. Vstopi se za hrbet tujca in zaman porabi nekaj vži-

imenoval car tirana Trepova diktatorjem v Peterburgu.

Iz človeškega stališča je na vsak način obžalovati njegova nesrečna usoda, ali to, kar je počenjal Sergij, vse to preganjanje, vse to nasilstvo je moralo dobiti odkupilo v tem, kar je prišlo.

Tajni komite socialistov-revolucionarjev, „bajevaja organizacija“ pa ima na indeksu še nekaj drugih imen, pred vsem pride na vrsto Trepov.

Mogoče pa je tudi, da počaka odbor nekaj časa; če ne vzdrami to absolutizma in ne da ljudstvu državljskih pravic, potem bo govoril še naprej.

To teroristično načelo je bilo sklenjeno v Rusiji l. 1879.

O gospodarstvu narodov.

Poskus za obrise iz nacionalne ekonomije.

III.

Kar je človek sčasoma potreboval, poljedelske priprave, orožje za lov, obleko — vse to si je izdelaval sam zase, kakor je tudi vse sam porabil, kar si je pridelal. Vsaka taka človeška družba si je vse sama izdelavala in si tudi vse sama pridelavala. Mi govorimo o avtonomnem gospodarstvu: gospodarstvo je bilo obmejeno v eni hiši, v eni družbi, vse surovine si je priskrbela ta družba sama in menjava pridelkov med seboj ni bila še navada, ampak le izjema — producent in konzument je ena in ista oseba, oziroma družina.

Izključna posest kakega sveta ali kosa zemlje ni bila v navadi, kakor je to očividno, ampak zemlja se je smatrala kot nekaka skupna last, nekaj, kar je moralo biti, ker drugače bi človek ne mogel obstajati, kakor tudi ni mogoče govoriti prej o človeštvu, dokler vsaj rastlinstvo ni bilo razvito.

Šele sčasoma se je ločil kos zemlje od družega in je dobila ta navada vedno večjo podlago z vednim razmnoženjem človeštva. Novi, mlajši rodovi so se morali izseliti in si poiskati drugje svoje domovje. (Ver sacrum pri Rimljanih). Človek je bival že v kočah.

Prigodilo se je, da je napadla močnejša družba slabejšo, jo silila k domačemu delu (napravljati novo orodje...), sama pa je hodila na lov ali na vojsko. Dostikrat se je podvrnil slabjši močnejšemu sam pod gotovimi obveznostmi: ti boš šel mesto mene v vojsko, jaz ti bom pa obdelaval med tem polje.

Podobne družbe, kakor smo jih omenjali že zgoraj, so bile tudi zadržuge starih Slovanov. Iz ene hiše se je razvila cela družina: mlajši so si postavljali, ko jim je postalo doma pretesno, okrog prvotne hiše nova domovja in kot naravna posledica tega so bile zadržuge z očetom ali sploh najstarejšim na čelu, s starejšino. Kar se je potrebovalo, se je izdelavalo vse doma.

Menjavanje raznih pridelkov je prišlo šele sčasoma v navado. Našel se je posameznik, ki je znal izdelavati na posebno spreten način lišp, drug zopet prsteno posodo in to sta zamenjavala s tretjim, ki je hodil na lov, za kos mesa in s četrtim, ki je bil poljedelec, za nekaj pridelanega sočivja itd.

Zopet drugje se je našel človek, ki je bil posebno spreten v izdelovanju orožja. Od njega so se

galič. Svit prve obsveti za nekaj trenutkov kos aleje na desni, tisti beli spomenik tam z angeljem in temnim križem; svit druge, ki veselo zaplapola in jo vpihne veter, ta svit hušne kakor blisk na levo in tam iz teme je razločiti del omrežja; tretja vžigalica razsvetli na desno in levo: tisti beli spomenik, tisti temni križ in pa ono omrežje, ki je obdajalo majhen grob, v katerem je ležal očividno kak otrok.

(Konec prihodnjič.)

Medjimurci.

(Konec.)

Veliko posestvo je eno in sicer že omenjeno grofov Feštetičev. Razen dveh — treh srednjih posestev je dandanes samo malo posestvo in še to do ene petine popolnoma zadolženo. Gospodarske razmere so tako žalostne, da mora celi rod Medjimurcev pomalem izginiti, če se ne dvigne k samopomoči in ne zabrani gospodarskega propadanja, provzroččenega po madjarskem liberalizmu. Za Medjimurca ne eksistuje gospodarska svoboda, odvisen je popolnoma od bogatega madjarskega, oziroma židovskega zasebnika, od madjarskih denarnih zavodov, velikih trgovcev itd. Mnogo je najti vzrokov gospodarskemu propadanju v Medjimurju. Navedimo le nekatere: 1. večni prepiri in tožbe pri sodiščih, s čimur gre velik del

naučili še drugi, ki so bili v njegovi neposredni bližini in tako je bilo tega izdelka kmalu odveč, tako da je silila slehernega potreba k temu, da jih zamenja s takimi, ki jih njemu primanjkuje. Včasih je izdelavala cela družina, cela taka zadržuga v glavnem le en produkt. Še dandanes nahajamo na Gališkem cele vasi, kjer so eni vaščani vsi peki, druge tkalci, zopet druge izdelujejo vsi prsteno posodo itd.

Ostanki takega gospodarstva so tudi pri nas na Kranjskem, kjer imamo kraje, kjer delajo malodane v vsaki hiši žreblje (Kropa), drugje črevlje (Tržič), znani so Ribničanje s svojo suho robo... —

S postankom tega medsebojnega menjavanja produktov pa so v zvezi trgi, torej kraji, o katerih je bilo znano, da pride tja vas A s svojimi pridelki in jih zamenja s produkti družine B.

Ti kraji so bili početkom sredi gozdov, na meji dveh občin, veljali so kmalu kot neutralni in če ste si bili dve soseski tudi v vojski, so prenehale za časa menjavanja izdelkov vse medsebojne sovražnosti.

To menjavanje pa je prišlo vedno bolj v navado, izbiranje in otvoritev trgov se ni vršila več tako slovesno, ker so postali kmalu prevsakdanji, v produkciji je zapaziti vedno večje specializiranje in na mesto avtonomnega hišnega gospodarstva (Hauswirtschaft) stopi epoha državnega gospodarstva. Nastala je popolna razlika med prodajalcem in kupčevalcem, v tržne razmere je posegla država, ki se je osnovala med tem na podlagi družinskega življenja, določevala je natančno predpise, postavila je svoje nadzornike, ki so pregledovali blago in mu določevali ceno. Menjavalo se ni več samo s produkti, ampak proti gotovemu denarju. Državne posle opravljajo visoki dostojanstveniki in šele s pojavom plačanih uradnikov v 15. stoletju se prične tretja epoha: gospodarstva ljudstev, kot prvi na tem polju merkantilisti, ki so tvorili takorekoč podlago obrtnemu razvoju v Evropi. Med merkantile spada tudi minister Ludvika XIV., Colbert (1619—83). Do tedaj je bila razdeljena Francoska v nebroj malih okrajev, katerih vsak je pobiral colnino od blaga, ki je prišel iz sosednjih krogov. Kolbér pa je uvidel, kako ovirajoča je ta naprava in dal je odpraviti te notranje cole, zato pa je upeljal tem strožjo in višjo colnino na zunanji državni meji. Vsi pridelki, ki so prihajali iz tujih držav, so bili kar najvišje obdačeni. Francoska vlada je podpirala domačo industrijo in vzela pod svoje nadzorstvo tehniko, ki se je uporabljala pri izdelovanju gotovih predmetov. Tako je izdal tudi Friderik II. natančen zakon o izdelovanju svile (Seidenordnung), Marija Terezija in Jožef II. take predpise za plateno industrijo (Leinwandordnung). Iz prvotnih trgov so se izcimili velikanski sejmi, ki so trajali tudi po več tednov: Frankfurt, Lipsko... kakor je še danes, če tudi že v pojemanju se nahajajoča „jarmarka“ v Nižjem Novgorodu, kjer se snide vsako leto tisoče in tisoče trgovcev in prodajalcev iz Evrope in Azije.

IV.

Toda med producenti in konsumentmi je nastala vedno rahlejša zveza, odtujila sta se polagoma drug drugemu in vmes je prišel do sedaj nepoznani stan trgovcev. Razvile so se manufakture, podjetja, kjer dela na enem predmetu po več rok in tovarne, ki so pravzaprav tudi manufakture, le s tem razloč-

narodnega imetja pod nič; 2. nepoznanje racionalnega poljedelstva, čemur je mnogo krivo to, da se inteligenca ni malo ne pobrine v tem oziru; 3. dedno pravo, na podlagi katerega je glavnemu dediču izplačati sestram in bratom doto v denarjih, in se mu je tako zadolžiti; 4. brezkončno razkosavanje dednega posestva v male dele: v teh dveh točkah ima zakonodajstvo dolžnost vmes; 5. nadalje so važen vzrok tudi slabe cene poljskih pridelkov, posebej žita, (radi ameriške konkurence!) in naposled 6. je velika nesreča zadolževanje na menice.

Kako vsaj deloma odpomoči, kako vstvariti v narodu vsaj malo gospodarsko odporno silo, to je nekatere medjimurskih domoljubov skrb in trud. Tri pota so zamislili zaprvo: stvaritev konsumnih zadrug za poljedelske stroje, semena, umetni gnoj itd., produktivnih zadrug v svrhu skupne prodaje poljskih pridelkov, ki naj bodo obenem nekaka obramba proti nesramnemu postopanju sleparskih mešetarjev. In v tretje se skuša narod gospodarski osamosvojiti z ustanavljanjem rajfajzenovk, kojih je že baš lepo število in ki prospevajo glasom poročil listov prav dobro. Takšna organizacija vseh Medjimurcev, sloga in skupni nastop v gospodarskem boju — to je pot k sreči in k svobodi!

Kakšne so pa kulturne razmere v ozemlju Medjimurcev? O tem govoriti je žalostno. Šolstvo — brezupno poglavje v življenju skoraj vseh „narodnosti“

kom, da se dela v tovarnah tudi z ognjem. Razvile so se tudi banke in že koncem 17. stoletja se loči tudi ekspedicija od trgovine, kot posebna panoga v obnem gospodarstvu. Razvije se danes najvažnejši faktor v političnem življenju: časopisje, poleg tega pa še zavarovalstvo in v minulem stoletju še železnice in z uporabo elektrike še telegraf in telefon.

Trgovci, ki so bili spočetka le krošnjariji, potujejo oboroženi z mečem in sulico od kraja do kraja in bili prisiljeni razstaviti v vsaki občini svoje blago za prodajo, so se naselili kmalu stalno in med svet pošiljajo le še svoje zaupnike in agente. Krošnjarijenje, ki je bilo nekdanj v gospodarskem oziru tako važnega pomena, je dandanes izvečine povsod prepovedano.

Ostanke tega nekdanj tako cvetočega krošnjarijstva nahajamo še v orientu kot bazare in zlasti v Afriki kot karavane, ki prepotujejo največje puščave, pod zaščito gotovih ondi bivajočih plemen, katerim morajo zato plačati posebno odkupnino. Te karavane nas morejo še prav živo spominjati na nekdanjega evropskega trgovca. —

Položili so ceste, Fulton je iznašel prvi parobrod in velika razdalja, ki je bila svoj čas skoro nepremagljiva ovira za razvoj dveh različnih dežel, kaj šele svetov, ta ovira je izginjala z vedno popolnejšimi pripravami za razvoj prometa. Ves svet je občutil nekak medsebojen stik, najrazličnejše narode so pričeli vezati skupni interesi in ta nova doba je dobila svetovno gospodarski značaj.

Dočim se je osredotočilo vse prejšnje gospodarsko delovanje le v želji vstvariti si in pridobiti si blago in imetje in je potem shraniti za poznejšo uporabo, je nastopilo mesto tega delovanja naturalno gospodarstvo, katerega glavni namen je: vstvariti si blago in to oddati čim prej. S tem se je razvilo izključno denarno gospodarstvo: izdelovati kolikor mogoče veliko blaga s čim najnižjimi stroški in potem oddajati to blago kar mogoče visoko. V tem je zapopadeno vse kapitalistično stremljenje. Ker želi to tudi stroške izdelovanja spraviti na čim najnižji stopnjo, je razvidno, da mora biti pri tem prizadet tudi tisti stan, ki je nastavljen v teh podjetjih. In res je imelo to delavstvo vedno dovolj vzrokov, upirati se izkoriščanju svojih telesnih močij po kapitalistih.

Razmere v Rusiji.

Po protiruskih listih razširjena novica, da bi se bili v Petrogradu iznova vršili spopadi med delavci in vojaštvom, je popolnoma izmišljena.

V Moskvi. Brzobjavni uradniki železnične črte Moskva-Rjezan zahtevajo minimalno plačo mesečnih 40 rubljev in osemurni delavnik. Tudi na progi Moskva-Ribinsk so brzobjavni uradniki in drugi uslužbenci stopili iz dela in počiva promet na tej progi. Stavkujoči so prisilili k stavki tudi delavce električne postaje na moskovskem kolodvoru.

V Varšavi. Po uradnih poročilih je stavka končana v Tomašovu, Novoradomsku in v Zavjerčih; v Čenstohamu, Sosnovicah ter v rajonu Dombrova še traja. V Lodzu je še 75 odstotkov delavcev v stavki.

na Ogrskem, šolstvo, glavni pogoj razcvitajoče se kulture, uporabljajo smelo in drzno Madjari — in sicer z uspehom! — v svrhu madjarizacije. Nihče ne brani Medjimurcu, da govori doma hrvatski; postava ne zapoveduje nikomur, da se uči madjarski, nikjer se javno ne govori proti hrvatstvu; najzagrizenejši Madjaroni se delajo pred svojim ljudstvom vrle domoljube. Staro generacijo se pušča v miru; a šole so, v katerih se izvaja „veliko delo“ madjarizacije. Še se ni dete zadostno ogrelo na maternih prsah, še se ni naučilo dodobra od vrle matere materinskega jezika, še ni slišalo od majke svoje lepih pravljic in bajk, in že se iztrga materi in odda v tisto „tovarno“, v kateri se iskra domoljubja, ljubezni do rodnega jezika, do naroda, iskra, ki ni imela še prilike vztleti, — popolnoma odstrani. Menim tukaj takozvane „zabavne šole“, ki so ustvarjene za deco od 3—7 let. Uče se tam peti, igrati, moliti — madjarski. Kako so veseli stariji, če gredo otroci s 4—7 leti iz šole domov in pojo polnoglasno priučene madjarske pesmi! Danajsko darilo!

Ljudske šole so bile prejšnje čase v rokah občin. A vlada je videla, da ne prospava na ta način madjarizacija, in počasi je počela šole trgati iz rok občin, ki pa imajo slej kot prej plačevati isti davek za šolstvo. Počela jih je podržavljati. Še je morda kakih 10 občin, ki imajo šole v svojih rokah; a kako dolgo

Tu je pripomniti, da so v Lodzu tovarnarji skoro izključno Nemci in židje, ki rusko delavstvo neusmišljeno izkoriščajo. Ker se pa podjetniki zelo ližejo vladi, oziroma ker izkazujejo vladnim uradnikom vse mogoče usluge, samo da bi bili s svojo izmozgovatno taktiko zavarovani pred jezo izkoriščanega delavstva, zaradi tega se nemalokrat pripeti, da zavedno vojaštvo noče nastopati proti ljudstvu tako kruto.

V Lodzu se je stavka glasom poročila v „Novi Reformi“ polegla. Večina podjetij je zopet v teku in tudi promet na železnicah je v tiru. V mestu vlada veselo razpoloženje.

Kakor se istemu listu poroča iz Varšave, so tudi slušatelji tamošnjega konzervatorija sklenili zahtevati vpeljavo poljščine mesto ruskega jezika in hočejo v slučaju nadaljnega pouka v ruščini izostati iz šole. — Čudom se moramo čuditi, da Poljaki v Ruski Poljski tako vztrajajo na poljščini nasproti slovanski ruščini, dočim se morajo v pruski Poljski lepo pokoriti — nemškemu pouku!

Napad na nekega tovarnarja.

V Varšavi je tovarnar Fraget, ki pri delavcih ni priljubljen. Ko je dne 16. t. m. prestopil prag svoje tovarne, vstrelil je neznan človek nanj trikrat iz revolverja. Dve krogli sta ga zadeli v pleča.

Za enakost judov.

Žide v Rusiji najbolj peče, da jih car in vlada ne pustita h polnim jaslim, kakor je to v drugih požidovljenih evropskih državah. Lahko bi torej trdili, da izvirajo one sedanje krvave homatije iz židovskega srda zaradi zapostavljanja njihovega plemena za drugo rusko prebivalstvo. Kakor pa poroča neka zasebna brzobjavka iz Petrograda, nameravajo vse pglavitne židovske občine cele Rusije predložiti ministrskemu komiteju skupno peticijo, v kateri bodo judje zahtevali potrebo (!) enakih pravic židov z drugim prebivalstvom Rusije.

Bivšega ruskega ministrskega predsednika reformni program.

Poljski „Czas“ poroča iz Petrograda, da je garnizija v Varšavi pojačena za štiri polke, vsled česar nameravana obnovitev tamošnje ustaje — izostane. Omenjeni list poroča nadalje, da je bivši minister za notranje stvari knez Sviatopluk. — Mirski kratko pred svojo ostavko sestavil program za reforme v Rusiji. V tem programu se obravnavajo posebne razmere v Ruski Poljski z ozirom na tamošnje politične odnose. Glasom tega programa se vpelje poljščina v vseh ljudskih in zasebnih srednjih šolah. Le na državnih srednjih in visokih šolah ostane ruščina kot učno sredstvo.

Nadalje se vpeljejo porote v poljščini. Tudi se bo nastavljalo Poljake na državnih službah. V zadevi verskega izpovedanja se v programu pušča ljudstvu največjo svobodo, zlasti katoličanom.

Na tem programu zdaj pridno dela ministrski odbor in je upanje, da se vsled vpeljave istega dokaj poležejo valovi razburjenja v najnevarnejši ruski pokrajini.

Ruski atentati.

V zadnjih 25 letih so ruski prekucuhi pomorili sledeče visoke osebe in kronane glave:

se bodo mogle ustavljati brutalnosti madjarstva, ki izrablja slednji zakon v svoje umazane namene? In če se narod ne dvigne in ne doseže s postavnimi sredstvi, da se izpolnjuje postava iz leta 1868., po kateri ima vsak otrok pravico, da se poučuje v materinščini, potem naj strahom zre v bodočnost, ker: narod brez šol je narod brez bodočnosti.

Z nesramno brutalnostjo so znali Madjari stare, svojemu hrvatskemu narodu zveste učitelje odstraniti in polniti prazna mesta s svojimi individuiji, ki so voljna orodja vlade. S sistematičnim poučevanjem madjarščine doseže se v 5—6 letih ljudske šole toliko, da se lahko v življenju iste poslužujejo. So seveda tudi kraji, kjer se doseže na ta način prav malo in baš v teh krajih stoji splošna izobrazba na sila nizki stopnji. V višjih razredih se predava madjarska zgodovina, zemljepisje itd. O svoji narodnosti, o svoji materinščini ne čuje otrok ni besede. Poučujejo se madjarske i posvetne i cerkvene pesmi; tudi v cerkvi morajo otroci popevati madjarski. Tako je dosežen cilj: madjarizacija ne samo šole, ampak tudi — ker je duhovenstvo izvečine madjaronsko! — tudi cerkve! V resnici: plemenito delo „civilizacije!“ — Otroci zapustivši šole so priklenjeni na domačo grudo, in prav redko imajo priložnost, govoriti madjarski. Tako pozabijo ta s težavo v ljudskošolskih letih priučeni jezik, in kaj ostane? Nič, ker drugega se ni nihče

16. avgusta 1878: generala Meženčeva, načelnika tajne policije;

22. februarja 1879: kneza Krapotkina, policijskega načelnika v Harkovu;

13. marca 1881: carja Aleksandra II.;

30. marca 1882: generala Strelnikovega, državnega pravdnika v Odesi;

27. decembra 1883: Sudejkina, načelnika tajne policije in njegovega vnuka Sadovskega;

11. januarja 1890: stotnika Solotušina, načelnika moskovske tajne policije;

27. februarja 1902: Bogoljepova, ministra za ljudsko prosveto;

15. aprila 1902: Sipjagina, ministra notranjih zadev;

19. maja 1903: generala Bogdanovića, guvernerja v Ufi.

17. julija 1904: Plehveja, ministra notr. zadev;

17. julija 1904: Andrejeva, podguvernerja v Jelizabetpolju;

11. avgusta 1904: Bohuslavskega, velikega administratorja v distriktu Sormalin v Kavkazu;

17. februarja 1905: Velikega kneza Sergija, generalnega gubernatorja Moskve.

Poleg teh sta se izvršila atentata s smrtnim izidom na glavnega guvernerja na Finskem Bobrikova in senatskega prokuratorja na Finskem, Johnsona. Več drugih atentatov se je izvršilo zadnja leta večinoma brez uspeha, tako na Pobjedonoseeva, na generala Wahl-a v Vilni, na kneza Obolenskega v Harkovu, na kneza Galicina v Kavkazu, na policijskega ministra Metlenka v Bjelostoku in na barona Korff-a.

Veliki knez Pavel.

Iz Petrograda se poroča, da se je veliki knez Pavel dne 21. t. m. vrnil iz svojega prognanstva na Rusko in je dospel isti dan v Carskoje Selo.

Veliko zborovanje na petrograjski univerzi.

Dne 20. t. m. se je zbralo na vseučilišču v Petrogradu nad 3000 oseb, dijakov, profesorjev in raznih drugih oseb, ki so očitno peli mrtvaško pesem ruskemu absolutizmu, ki se je po mnenju zborovalcev „preživel in ni več sposoben se obdržati.“

Sklenili so resolucijo v tem smislu in stavili sledeče zahteve:

1. Skliči se zakonodajni zastop, na katerem se na podlagi splošne, enake in tajne volitve sme udeleževati ruski državljani brez ozira na narodnost ali veroizpovedanje. Dovolji se svoboda tiska in govora.

2. Oprosti se kazni vse politične hudodelce.

3. Neruska narodnost ali vera ne sme izključiti nikogar od pravic, ki jih daje popolna svoboda. Da vlada ne bode mogla izbegniti pri izvrševanju teh zahtev, ustanovi se narodna vojna, ki bo vlado k temu prisilila itd.

K sklepu so zborovalci sneli s stene carjevo podobu ter jo razrgali, razobesili pa rudečo zastavo.

Da je bilo med zborovalci veliko število judov in Nemcev, o tem govore koncem resolucije stavljenе zahteve, — posebno točka — tri! Nemci in židje že vedo, da je ruski dijak najbolj dovzetan medium za njihova poželjenja!

učil! To so sadovi raznarodujoče ljudske šole, da po letih marsikdo ne zna ne madjarski brati ne hrvatski. In če se vprašamo pri teh razmerah po splošni izobrazbi? Vsakdo bo mogel iz obrazloženih dejstev logično sklepati. Vkljub veliki prirojeni inteligenci naroda ne more biti pri takšnem šolstvu govora o visoki naobraženosti. Kar je zaznamenovati v tem oziru veselega, to je izvečine delo onih domoljubov, ki skušajo z nepremagljivo energijo delovati med ljudstvom potom časopisov in knjig.

Na isti stopnji, kakor v gospodarskem in kulturnem, stoje Medjimurci i v političnem oziru. Ker je, kakor omenjeno, kapital v rokah Madjarov in Madjaronov, je verjetno in naravno, da so si pridobili deloma vsled gospodarske nadoblasti, deloma po kupovanju glasov i politično moč. Vidimo to i pri občinskih i drugih volitvah. Ljudje še niso tako daleč, da bi uvideli, kako velikega pomena je volitev vrlega zastopnika. Pri pomanjkljivi izobrazbi in politični nezrelosti se zde Medjimurcu volitve na eni strani nekaka parada, na drugi strani pa proda svoj glas za liter vina. V krajih pa, kjer nastopa ljudstvo samostojno, kjer hoče imeti zastopnikom svojca, deluje ves vladni aparat z nezaslišano brutalnostjo, zapeljevanjem in demoralizacijo za vladnega kandidata! Volitve v Medjimurju so kot sploh ogrske volitve znane po svojih navadno krvavih, žrtve zahtevajočih izidih.

Ruski kmetje in car.

Iz mnogoštevilnih ruskih gubernij so poslali ruski kmetje carju udanostno izjavo, da se brezpogojno klonijo njegovemu samodržtvu, pod katerim se edino čutijo srečne in varne. Pripravljene so žrtvovati za carja vse, tudi življenje, in mu zagotavljajo pokorščino v vseh rečeh, katere spozna njegovo dobro srce koristne ruskemu narodu in Rusiji.

Ta udanostna izjava je značilna za ruskega kmeta.

Lev Tolstoj in Rusija.

Okoli slovečega ruskega pisatelja grofa Leva Tolstega v Jasnaji Poljani se zbira letos mnogo več tujcev, nego po navadi. Vse hoče slišati njegovo mnenje o dogodkih v Rusiji in na bojišču. Grof tudi pove vsakemu svoje mnenje, je zdrav, se rad zabava in celo mnogo piše v domače in inozemske liste o razmerah svoje domovine. Tolstoj namerava tudi to poletje preživeti v Jasnaji Poljani.

Ječa Petropavlovsk.

v kateri je zdaj tudi Gorjkij, ima za seboj pretresljivo zgodovino: Tu je mučil Peter I. svojega sina Alekseja in ga lastnoručno umoril; tu je dala pokopati Katarina II. žive vse tiste, ki so se protivili umoru njenega moža; tu je mučil Münich svoje sovražnike; tu je bila zaprta tudi kneginja Tarakanova. Ko je nastala povodenj in je udrla voda v njeno ječo, so se hotele rešiti podgane s tem, da so plezale po njenem telesu navzgor... Tu so mučili in obesili Karakosova, tu so bili zaprti pesniki in pisatelji Rilejev, Ševčenko, Dostojevski, Bakunin, Černiševski, Pisarev itd. V Petropavlovskem ozidju je izginil tudi Nečajev, ki ga je izročila Švica Rusiji; tu je dal izginiti Aleksander II. tiste tri možje, ki so znali za neko dvorno tajnost; semkaj je bil pahnjen l. 1874. tudi knez Krapotnik, ki je bil iz ene najstarejših in najslavnejših ruskih plemenitaških rodbin, tako da se je govorilo, da imajo Krapotniki veliko več pravice do ruske krone, kakor sam car — itd. Zid jetnišnice je debel pet črevljev. Iz enega kota celice v drugega je včasih komaj 8—10 korakov. Če hodi torej vsak jetnik na dan po 3 ure iz enega kota v drugega, je to toliko, kakor če bi prehodil daljavo 10—15 km. — Kakšna bo usoda Gorjkega, se še ne ve. Govori se le, da ga bodo sodili po onih paragrafi, kakor so storili to z morilecem ministra Pleveja...

Rusko-japonska vojna.

General Gripenberg proti Kuropatkinu.

General Gripenberg (Nemeč), ki je, kakor znano, nedavno izgubil vojno pri Hajkontalu ter peljal 10.000 Rusov v gotovo smrt, a se je zaradi te izgube izgovarjal na Kuropatkinu v neki ostri brzojavki carju, je dne 17. t. m. — v dan atentata na velikega kneza Sergija — dospel v Petrograd, da poroča carju o razmerah v Mandžuriji.

General Kuropatkin je namreč poročal carju oficijelno, da je general Gripenberg samovoljno dve uri po svoji izgubljeni bitki svoje čete meni nič tebi nič zapustil in se odpeljal v Mukden, ne da bi se bil oglasil pri njem.

To vedenje Gripenbergovo, ki je zelo podobno možnosti, kakor da bi bil nalašč izgubil vojno, le da

Kakor hitro bo ves narod spoznal svoje obupno stanje in našel poti k izboljšanju, bo pošiljal i v občinske i ostale zastope može, ki poznajo njegove razmere, ki bodo dali hrvatskemu jeziku v občinski upravi, iz katere je sedaj popolnoma odstranjen, stare pravice, ki bodo zahtevale vpeljavo hrvaščine v šole in urade. Takrat se dvigne i stališče ljudske izobrazbe, in se bo izboljšal tudi gospodarski položaj.

Kratko: bodoče naloge naroda v Medjimurju, oziroma njegovih vodij so: stvaritev celotne narodne stranke za celo ozemlje, koje dolžnost je terjati pravično razdelitev volilnih okrajev za državni zbor, krepiti narod v gospodarskem oziru, izsiliti hrvatskemu jeziku pravo v šoli in uradu, posebej in v prvi vrsti pa doseči, da bode narod zahteval, da se ne rušijo naravne in stoletja obstajajoče vezi Medjimurja s Hrvatsko, t. j., da naj se smatra Medjimurje zopet realnim delom Hrvatske.

Še je močna odporna narodna sila Medjimurcev, še se hoče narodu dela in postavnega boja za njegova prava, kar kaže list Medjimurcev „Naše Pravice“, kar kaže „družba Zrinsko-Frankopanka“, ki ima iste tendence kot naša „družba sv. Cirila in Metoda“. In dokler bo tlela le iskra narodnega čustvovanja v sreih Medjimurcev, — dotlej še Medjimurje ni izgubljeno!

provzroči smrt novega velikega števila Slovanov v vojni, je zelo razburilo ruske vojaške kroge.

Poznavalci razmer na bojišču namreč soglasno zatrjujejo, da ima Kuropatkinova taktika zadrževanja popolnoma upravičeno podlago.

Celo angleški list „Daily News“ poroča iz Čifu, da se je vojni atašej neke evropske vevlasti, ki se nahaja v japonskem glavnem taboru, izrazil jako pohvalno o taktiki Kuropatkinovi in je dejal, da so vsi tuji častniki presenečeni o razmerah, ki vladajo na obeh vojni frontah. Ta vojni položaj da se ne da primerjati z nobenim preteklih vojn in bode silno uplival na vojaške sklepe v bodočnosti. Sedanji vojni položaj s svojimi na poseben način izpeljanimi obrambenimi črtami ne dopušča ne enemu ne drugemu delu misliti na uspešno ofenzivo.

V vojaških krogih obstoji zatogadelj trdno prepričanje, da mora vsak napad, izpeljan v velikem slogu, pa bodisi od strani Japoncev ali Rusov, končati s popolnim porazom napadalca.

Mej tem je prišlo v javnost, da je car Gripenberga že zaslusal, a mu dal krepek ukor, ker je pri Sandepu delal na svojo roko, ne da bi se bil posvetoval o tem s Kuropatkinom. V Gripenbergu ima zdaj car med svojimi sovražniki enega — Nemca več.

Nobenih pogajanj o miru.

Petrograjska brzojavna agentura poroča: V oči-gled vestem, ki so razširjene v inozemstvu, da bi se vršila neka pogajanja o miru med Rusijo in Japonsko, izjavljamo, da do tega trenutka Japonska še ni stavila nikakih predlogov in da torej te vesti nimajo nikake verjetne podlage.

Istotako javlja Reuterjev urad iz Tokija, da Rusija ni stavila nikakih mirovni predlogov.

Rusi se močno gibljejo.

Iz japonskega vira se poroča, da razvijajo Rusi ob Šahu jako živahno gibanje.

Njih čete se razširjajo na obeh krilih. Desno krilo se zdatno ojača, a levo obstreljava centrum Kurukijeve armade. Pri teh poslednjih operacijah je služil Fuzan kot cilj gibanju. Ruska moč v teh krajih znaša šest divizij. V japonskih krogih prevladuje utis, kakor bi se Kuropatkin zopet pripravljal na ofenzivo. Vreme je še neugodno, vendar utegne biti mraza kmalu konec.

Pretekli teden so Rusi močno obstreljavali Ojamov centrum in njegovo levo krilo. Ruska kavalarija se je po zadnjem naskoku na Ojamovo levo krilo umaknila in utaborila pri Ljuhingangu.

Mali boji.

Iz Hvanšana prihaja poročilo o raznih manjših bojih. 15. t. m. je bil boj ruskih prostovoljcev pri vasi Vajtnošav, ki so skritim Japoncem v bližnjem gozdu prizadeli občutnih izgub. Eden drug oddelek prostovoljcev je napadel Japonce pri Ljaošanu in jih zapodil v beg. — 15. t. m. je bilo čuti na celi črti gromenje topov.

Pogrešana atašaja v Port Arturju.

Iz Čifu prihaja poročilo, da sta bila 14. t. m. prijeta dva Kitajca, ki sta priznala, da sta svoj čas v portarturški luki oropala francoskega in nemškega mornariškega atašaja, ju umorila in potem vrgla v morje.

Črtice iz astronomije.

(Piše Iv. Tomec.)

I. Svetovje.

Krasna zimska noč! Nebroj zvezdic razliva svojo ljubko svetlobo iz daljnega svetovja na našo mater — zemljo. Da — mater —. Kot otroci svoje skrbne matere zemlje in očeta solnea smo gotovo upravičeni raziskavati, kaj so bili včasih naši pradedje, kje so se rodili in kako. Kaj smo mi zemeljski črvi? Kaj so planetje, solnce in drugo? Ali imamo sploh odgovor na vsa ta vprašanja? Kdo nam more odgovoriti? Da! — in odgovoriti nam more in tudi odgovorila nam je na vse to „kraljica znanosti in vede“ — astronomija, t. j. nauk o zvezdoslovju.

Dragi! V teh „črticah“ te hočem popeljati do skrajnih mej vesoljstva, kamorkoli sploh more prodreti človek s svojim umom, privedi te hočem do drugih svetov, svetov — ki morejo preživljati bitja, podobna našim, drugje zopet do svetov, na katerih je vsako življenje nemogoče. In astronomija nam bo pokazala, da je vse to življenje v svetovju le pojav delovanja „slepih sil in mrtve snovi“. Videla bova, kako se razvija ta prekrasna priroda po gotovih prirodnih zakonih. Ne bova morda hodila po potih človeške domišljije, ki se tako rada oddalji čisti

Pruski princ v ruski armadi.

Pruski princ Friderik Leopold, ki odpotuje na povabilo carjevo na vztočno bojišče, se je predstavil carju dne 17. t. m. v Carskojem selu. Ko se je ustavljal vlak, je izstopil nemški princ in nesel carju pismo svojega očeta, predstavivši se mu. Car in princ sta potem skupno zasedla carjevo ekvipažo in se peljala najprej v Aleksandrovo palačo, kjer je princ obiskal obe carici. Na to se je peljal v veliko palačo, kjer mu je bilo pripravljeno bivališče. Drugi dan je princ odpotoval h Kuropatkinovi armadi v Mandžurijo.

Nemški glas o ruski vojski.

Berolinska „Post“ poroča o ruskem vojaštvu na bojišču ter je polna hvale o izvenrednih vojaških čednostih Rusa. Rus je miren in obenem dobre volje v najhujših položajih. Po zadnji veliki bitki pri Šahu so se ruski vojaki zabavali, kakor bi se ne bilo nič zgodilo, si kuhali čaj in se med tem norčevali iz Japoncev.

Velika prednost ruske armade je, da se polki jako hitro izpopolnujejo in se ne zamudi trenotka, izgubljeno število nadomestiti z novim vojaštvom.

„Post“ pravi, da ni najmanjšega dvoma, da ruska armada konečno izvojuje popolno zmago nad Japonci.

Židje na Ruskem in vojna.

Svoj čas smo poročali, da v Harbinu lazi cela tolpa židov okrog voz, na katerih so darovi za ranjence in zapeljujejo nadzorovatelje darov v to, da jim darove prodajajo za sramotne cene, a židje delajo potem s to nečastno kupčijo mastne dobičke.

Zdaj pa prihaja v javnost vest, raztrošena po židovskih listih, da bi bil moskovski milijonar in žid Morozov rekel velikemu knezu Sergiju, da zaradi tega ne daruje ničesar za vojno, ker darovi ne pridejo na svoje mesto, marveč se že poprej prodajo med ljudstvom za sramotno ceno.

Da-li židovski milijonar Morozov ve, da so bašog židje tisti poštenjakoviči, ki barantajo z darovi za ruske ranjence?

Amerika ima besedo!

„Sun“ v New Yorku poroča iz Washingtona, da je vlada Združenih držav zahtevala od Rusije pojasniti zaradi tega, ker so častniki križarke „Lena“, ki je pribežala v pristanišče San Francisco, prelomili svojo besedo in ponudili, vrnivši se v Rusijo, vladi zopet svojo službo.

Avstrijske vojaške zadeve.

V domobranskem odseku je predlagal poslanec Ploj, da se pomilosti vse one, ki so šli pred postavno dobo v Ameriko in se jim tako omogoči, vrniti se v domovino. Zahteval je tudi, dati onim realcem, ki so spoinili že pred maturo 21. leto, pravico za enoletnika. Tako je tudi predlagal odpraviti takozvano „kazensko leto“ za enoletne prostovoljce.

Trgovinske pogodbe.

Naša vlada je odpovedala trgovinsko pogodbo z Rusijo. —

Pogajanja v zadevi obnovitve trgovinske pogodbe z Italijo so se morala odložiti zaradi ministrske krize na Ogrskem.

resnici, ampak držala se bova le poti, ki je strogo in neovržno začrtana po naukih in izkušnjah astronomije. —

Sva na prostranem snežno-belem polju. Februarska zimska noč naju krije. Pogled v nebo — kaj vse se nama odpre! Te ljubke zvezdice se nama prijazno smehljajo in rekel bi, nebroy jih je — toda oprost! — naj ne izrabljam besedice „nebroy“. Ali sploh more kdaj zazreti človeško oko vse zvezdice, ali so res — brezštevne? O tem govoriva še pozneje, za sedaj ti le povem, da človeško oko — in sicer najboljše oko ne razloči brez daljnogleda več nego nekoliko nad 5000 zvezd. —

Na svodu zapaziš jugozapadno belo večernico — boginjo ljubezni; nekoliko vzhodno od te pa plava med zvezdami „velikan planetov“, mogočni Jupiter. Še nekoliko vzhodno zapaziš znano ozvezdje Jakopove palice*). Mogočna „rimska cesta“ pa se vije preko tvoje glave od severozapadne strani proti jugovzhodni. Na nebesnem oboku pa plove tudi blede mesec — prvi krajec — fantovsko solnce — solnce zaljubljenecv. —

Kdo ve, kolikokrat si že zrl na jasno nebo v gotovih mislih, kaj je neki to, kje je izvor, kak namen je temu? Nešetokrat si že videl tiho luno, tre-

* V najkrasnejšem ozvezdju: Orion.

Avstrija in Turčija.

Kakor se vse pripravljajo, bo imela naša država malo opravka na dve strani. Z Balkana prihajajo namiljivi glasovi, ki govore o tem, da hoče Avstrija vojsko udreti v evropsko Turčijo. Poslednja se na se kriplje oborožuje in preskrbljuje za ta slučaj, s obitvito v pazerskem sandžaku.

Na eni strani s irredento, — na drugi s Turki, bo zopet ples! Da bi ga le ne plesali zopet sami naši slovenski fantje, — naj bi se merodajni činitelj pomnil tudi naših nemških polkov!

Naše trgovinske razmere z Bolgarijo in Srbijo.

Že prihodnji mesec sušec stopi v Bolgarijo naproti Avstriji v veljavo avtonomni carinski tarif, ako se z naše strani proti temu kaj ne ukrene. Proti tej nevarnosti, katera bi našo trgovino v Bolgariji popolnoma izpodkopala, je dolžnost vlade, da takojčasno nastopi.

Naša vlada mora poseči prej vmes, še predno v Bolgariji podpisana odpoved carinske pogodbe Avstriji.

Pri tej priliki treba tudi omeniti, da je Srbija zavzela istotako neprijazno stališče nasproti Avstriji. Ravno kar je najela posojilo pri neki francosko-nemški bančni skupini. Ta dogodek je v Avstriji temelj osupnil, ker je z njim v zvezi tudi večje naročilo vojnih in železniških potrebščin, ob katerem naročilu amerava srbska vlada Avstrijo prezreti. Avstrija, ki je v bolgarsko-srbski vojni rešila Srbijo, bi takega avnanja od strani male sosedne države ne smela prejeti. — Pribijemo, da je to mnenje nemških industrijalcev Avstrije. Ker pa je Srbija slovanska država, služilo bi se slovanski stvari ravno tako malo, ako naroča pri nemških industrijalcih Avstrije, kakor take druge države.

Otvoritev ogrskega državnega zbora.

Nasproti vsakoletni navadi, da cesar otvori ogrski državni zbor s prestolnim govorom, se je letos prvičkrat zgodilo, da je cesar otvoril državni zbor bismeno, z reskriptom od dne 15. t. m.

Uspeh volitev v državni zbor za vse ogrske volilne okraje je končno priobčen. Izvoljenih je bilo: Desidentje 27, neodvisna stranka 168, vladna stranka 157, nova (Banffy-jeva) stranka 12, ljudska stranka 25, narodnostna 10, nepristranskih 10 mandatorov; 2 demokrata in 2 socialista, skupaj 413 mandatorov. K tem se prišteje še 40 delegatov ogrskega deželnega zbora.

Koroško.

Slovenski učitelji in nemški šovinizem.

Slovenski učitelji kakor i sploh voditelji in vzgojitelji našega naroda na Koroškem imajo jako težavno stališče. Nestrpni nemški šovinizisti jih gledajo grdo in jim podtikajo vsakovrstne slabe namene.

Slovenski učitelj na Koroškem bi se moral enostavno ponemčiti in kloniti svoj tilnik pod nemško stopalo. Ako pa tega ne stori, ga že obsodijo pruski nasiljenci v smrt. Mnogo morajo prestati slovenski učitelji pri učiteljskih zborovanjih, kjer jim nemški kolegi mečejo polena pod noge in jih izzivajo na razne načine. Ako slovenski učitelj pokaže pogum

petajoče zvezdice, mirno večernico Venero, čarobno rimsko cesto in pekoče sonce. Si pa tudi pomislil kaj več o njih?

Namen moj je, popeljati te do onih zvezdic, planetov in solne, ki jih vidiš nad seboj in ti pokazati tiste nove drzne čudeže — ki, pa se ti bodo kmalu izpremenili v čisto naravne pojave in zakone.

Telo ostane na zemlji, najine misli pa se oproste h vezij in najin duh kljubuje vsem zemeljskim zankam in odtegne se njenemu gospodstvu.

Vzdiguj se z menoj tvoja duša . . .

S hitrostjo, ki je dana le mislim, zapustiva zemljo.

Preletiva planete, solnce, zvezde in rimsko cesto, najin duh se povzpne do skrajnih mej v neizmerno svetovje. Hitiva dalje. Tu se vprašava, kje je konec, če hitiva še naprej, bi li sploh prišla do njega? Ne! Naj bi hitela še dalje in dalje . . . — do skrajnosti ne prideva: — svetovni prostor je neskončen.

Kako to vprašaj. Če pa bi bil svetovni prostor vendar obmejen s kako stvarjo? Kaj pa bi bilo onkraj tiste meje?

Odgovor: Zopet prazen prostor in neskončnost bi nama zijala nasproti. —

V svetovnem prostoru sva, v vsemirju. Da bi imela zdaj najino zemeljsko telo, najine oči in čute, kaj neki bi videla, čutila, zapazila?

napram nemškemu terorizmu, je najmilejše, kar ga zadene z nemške strani v prusaških glasilih, da je „klerikalen hujskač“ in da moti lepi narodni mir in slogo, ki drugače vlada med slovenskimi in nemškimi učitelji.

Klerikalno je koroškim pangermskim apostolom vse, kar je slovensko, — to prihaja od tod, ker so do zadnjega vzgajali in probujali slovensko zavest na Koroškem po večini slovenski duhovniki.

Narodno slogo motiti se pravi pri koroških tevtonih buditi slovensko zavest in dramiti slovenski narod, da ne zapade letargiji, v kateri ga zajame Nemeec. Med nekim delom slovenskega učiteljstva in slovenskega naroda na Koroškem ter med Nemci zares vlada „prijateljsko razmerje“ v političnih rečeh. Tega „prijateljstva“ se tevtoni tako vesele kakor — ropar svojega plena. Kajti ti Slovenci so že zapadli tevtonskemu duhu in niso več slovenski narodnjaki. Da bi po celem južnem Koroškem nastalo tako razmerje, tega žele, na to delajo pangermani, ker njih smoter političnega „miru in soglasja“ je ponemčenje slovenskega Gorotana.

Le ta cilj imajo pred očmi ti — kulturni faktorji in kdor se jim pri tem upira, njega proglašajo za motitelja miru, za klerikalnega hujskača, kakor zmerja tat in ropar onega, ki ga moti pri njegovem — poštenem delu.

Slovenski voditelji brez ozira na kako primes v pogledu liberalizma ali klerikalizma na Koroškem morajo v očigled tej tevtonski nestrpnosti poznati le eno: v sklenjenih vrstah v boj zoper skupnega sovražnika!

Primorsko.

Glasovi o bližajočem se možnem konfliktu Avstrije z Italijo se vedno bolj množe. Izvestni krogi hočejo vedeti, da bo izbruh sovražnosti odvisen od izida vojne na Daljnem Vztoku. Kadar bo tam nehalo, se začne — v Evropi in sicer v avstrijskem Primorju.

Avstrijska vlada ima važne podatke o gibanju protiavstrijskih elementov ob obali, posebno v Trstu.

Čez noč je prišla Avstrija do prepričanja, da mora hiteti z zavarovanjem meje, da se ji ne zgodi nekaj podobnega kakor nepripravljeni Rusiji z Japonci. A Rusija je orjaška, Avstrija je proti njej — pritlikavec. Ako naša vlada, preslepljena po naših zahrbtnih sovražnikih, čaka, da se Italija bolje pripravi, bo prepozno!

Irredenta na vsej črti deluje uprav po japonsko — tiho in po noči! Avstrija je to sprevidela in začela protiakcijo. V Trstu so že pričele predpriprave za utrjevanje. Na grad je prišla havbica, Greto bodo zopet utrdili. Tudi so v Trst premeščeni lovci, v Pulj celi domobranski polk, v Gorico konjenica, trdnjava v Predilu je dobila močnejšo posadko. Tudi so nameščeni vojaški oddelki v Kobaridu, Boveu in Tolminu. Nadalje misli vojna uprava spremeniti Šibenik v Dalmaciji v vojno pristanišče itd.

Kakor rečeno, zdaj je še čas, da se Avstrija dobro pripravi in Italijani utegnejo dobiti krepek odgovor na svoja vedna izzivanja.

Naša vojna uprava je izdala na vse popotnike vojaškega stanu ukaz, da morajo mej potovanjem oso-

Ob neznosnem svetovnem mrazu, kajti gotovo imava 250° pod ničlo, bi otrpnilo najino telo.

A najine oči, kaj bi neki zapazile?

Poglejva!

Pravcata grobna tihota vlada okrog naju in tam v neskončni daljavi vidiva raztresene bele svetlikajoče se pege, ki naju obdajajo od vseh strani. Ta lisa je videti bolj svetla, ona manj. Ena ima podobo obroča, druga je videti kakor kroglja, tretja kakor velika leča. Zopet druge se nam zde podobne gorečim plinom.

Oglejva si eno izmed teh neštetihih peg, ki se nahajajo v tem svetovnem prostoru. Tisto tam, obroču podobno!

Z neskončno hitrostjo se ji bližava. Polagoma zapaziva, da se oblika veča — podoba obroča postaja jasnejša, še dalje — že izgubiva druge take pege izpred očíj — še dalje — in pred nama se odkrije že znana podoba rimske ceste. Da, rimska cesta je en sam izmed neštetihih takih obročev v svetovju. Razveseliš se svoje stare znanke in nič več te ne obdaja tista strašna groza. Postaneš celo radoveden — gledaš — gledaš — in videl si, da obstoji iz samih neštevilnih zvezdic, solncev in planetov. Ravno to rimsko cesto sva imela na zemlji nad seboj. —

Toda stoj! Ali ni opaziti morda tudi od tu tiste naše zemlje, solnce, meseca? —

bito v Trst, Gorico, po južni Tirolski in Koroški biti opravljeni civilno.

Italijanska vlada je sklenila zgraditi novo strategično železnico od Benetk čez Mestre, Bassano in Primolano. Ta železnica bo imela zvezo s Tridentom in bo direktno spajala Benetke z brenersko progom, kar bo velike važnosti za prevažanje vojaštva v slučaju vojne.

Kitajske razmere na statističnem uradu v Trstu.

Kakor čitamo v „Edinosti“, vladajo na omejenem uradu prav divjaške razmere. Pred nekaterimi dnevi je prišel na ta urad g. Počkaj, trgovec z usnjem, kot pooblaščenec svoje žene, ki je bila tja povabljena. Ker je mož pozdravil v svojem jeziku, ga uradnik takoj vpraša, koliko časa je že v Trstu. Na odgovor stranke, da že 20 let, se zadere uradnik nanj, češ, da bi potem že moral znati italijanski. A stranka se na to odreže: „Moj materni jezik je slovenski in v njem se najlože izražam. Sramota pa je za vas, gospodje, da ne znate jezika velikega dela občanov!“ Uradnik postane nato ves divji, plane pokonci, grozi stranki, če ne molči, da jej naloži globo in če bi to ne pomagalo, pa še zapor. In pokonci skoči še drugi irredentovski uradnik in oba navalita na stranko ter jo prisilita, da zapusti urad, ne da bi kaj opravila.

Lepe razmere to!

Ali se tržaška irredenta že tako sigurno zaveda, da bode Trst v kratkem času prišel pod Italijo in da bide Slovincem ondi že itak zadnja ura. — V tem slučaju bi pač morali biti prizanesljivi proti njim, kakor se je prizanesljiv proti — obsojencu na smrt! Ali pa se irredenta boji, da se jej načrt izjalovi in da njej bide zadnja ura v Trstu — v tem slučaju je njena besnost proti Slovincem že umljivejša, — a Slovenci morejo postati še pogumnejši v zahtevi svojih pravic.

Morsko zdravilišče za otroke ustanovi posebno družbo ob morskem nabrežju med Trstom in Koprom. V ta namen je že kupila 40 oralov sveta za 72.000 K.

Parno pekarno dobi, kakor se poroča Trst. Snujejo jo dunajski kapitalisti s kapitalom 300.000 K

Doma in drugod.

Baron in baronica Hein sta bila pri papežu v privatni avdijenci. Obiskala sta tudi drž. tajnika kardinala Merry del Vala in msgn. Bislettija.

Fran Josipov mestni dekliški licej bo naslov preosnovani mestni višji dekliški šoli v Ljubljani, ko se preseli v svoje novo šolsko poslopje, ki se bo zgradilo na Bleiweisovi cesti. Licej bo obsegal šest razredov.

Slovensko gledališče. V nedeljo 26. t. m. sta dve predstavi. Popoldne poslednič kot ljudska predstava narodna igra „Martin Krpan,“ zvečer pa tudi poslednjič v tej sezoni opera „Mignon.“

Nemško-slovenski tehniški slovar. Odbor za izdajo nemško-slovenskega tehniškega slovarja je dal tiskati posebne vzorce za nabiralne listke. Na vzorcih je natančno označena oblika in so določeni vsi podatki, kateri naj se na nabiralni listek zapišejo. Gospodje nabiraleci tehniških izrazov in sploh vsi oni,

Da — glej! Ta mogočni obroč: rimska cesta dela naš svetovni sestav, ki ga tvorijo nebroji zvezdic, malih in velikih, ki so podvržene vse istim prirodnim zakonom in se gibljejo v tem kolobarju rimske ceste, kakor se suče tudi naša zemlja okrog solncea.

In ena izmed teh neštetihih zvezd v rimski cesti, v notranji strani tega mogočnega kolobarja se nahaja majhna zvezdica — naše sonce.

Da, vse te zvezdice, ki jih vidimo nad seboj, so cela solncea, iz katerih šele sestoji rimska cesta, ki jo pa le radi tega tako vidimo in ne razločujemo posameznih zvezdic — solncev — s prostim očesom, ker smo mi od njih tako neskončno oddaljeni. Edino le daljnogled nam razprši to mlečno barvo rimske ceste v milijone in milijone, v milijarde zvezd.

Solnce, ud našega svetovnega sestava, je samo ena izmed zvezd nepremičnic v rimski cesti.

Kakor druge zvezde, tako ima tudi naše solnce svoje otročiče: svoje zvezdice premičnice, planete. Naše solnce, njegovi otročiči — večji planeti, manjši planetoidi imenovani — in repatice — vse to tvori zase naš solnčni sestav (sistem).

ki so v interesu stvari pripravljeni, podpirati odbor, da se čim preje doseže izdaja prepotrebne nam tehniškega slovarja, se tem potom opozarjajo na navedene vzorce, kateri se brezplačno dobivajo pri „Slovenski Matici“ v Ljubljani.

Mlekarstvo na Kranjskem. Kako je mlekarstvo na Kranjskem v zadnjih letih napredovalo, nam kažejo naslednje številke: Leta 1901. je bilo na Kranjskem 32 mlekarstev, ki so izdelale 3.004.160 l mleka, l. 1902. 40 s 3.531.864 l, l. 1903. 43 s 5.290.907 l in 1904. 49 s 6.543.478 l izdelanega mleka. Preteklo leto se je prodalo po mlekarstvih zadrugah mleka za 719.782 K 58 h, kar je gotovo lepa vsota za našega kmeta, in ta denar je prišel večinoma iz drugih dežel.

V Gorjah pri Bledu je bil devetih izvoljen županom g. Jakob Žumer, ki je obenem praznoval v krogu svojih častilcev petindvajsetletnico županovanja. Splošno je znano, da si je on za Vintgar pridobil posebnih zaslug. Vrlemu Gorenjcu želimo še mnogo let.

Tragičen slučaj. 18. t. m. zvečer sta v Železnikih s patrolje se povrnivša orožnika Rupnik in Pere izbasavala svoji puški. Pri tem se g. Rupniku po nesreči izproži puška in kroglica zadene g. Perea prav v srce, da je bil takoj mrtev.

Škodljivo časopisje. Italijanski časopis „Giornale d'Italia“ je razposlal na razne odlične učenjake in pisatelje vprašalno polo, na kateri naj bi oni izrekli svojo sodbo glede navade nekaterih časopisov, kateri s posebno siastjo in z namenom zabavati svoje čitatelje, na dolgo in široko slikajo umore, nepravna dejanja in take reči. Mej raznimi odgovori je bil tudi oni znanega nemškega pisatelja Marksa Nordau-a, ki je jako pomemben. — Nordau pravi: Tak način popisovanja nepravilnih in krvavih dogodkov je škodljiv na štiri strani: 1. Zavzema v listih nepotreben prostor, ki naj bi se rajši izpolnil s poučnim in čednim zabavnim čtivom. 2. Vzbuja nizke, umazane nagone. 3. Popisovanje krvavih dejanj upliva na umobolne in dovzetne narave kakor močna suggestija in more narediti za hudodelce celo take ljudi, ki bi drugače ne postali hudodelci. 4. Z bombastičnim in fantastičnim popisovanjem hudodelstev se le še vzbuja nečimurnost na duhu bolnih narav in navaja moralno pokvarjene ljudi k resničnim hudodelstvom.

Za zboljšanje človeškega plemena. Ameriški zdravnik Jan Mac Larem podaja za izboljšanje človeškega plemena sledeči nasvet: Zabraniti bi se moralo, da bi se moški in ženske, ki imajo kako organsko napako, smeli ženiti. Zakonske zveze bi se torej smele dovoliti le takim, ki razpolagajo s spričevalom o popolnem zdravju iz rok kake zavarovalnice za življenje. Večina mladih ljudi, ki se ženijo, brigajo se bore malo za svoje telesno zdravje. Ako stariši neveste ali ženina vidijo, da ni „vse prav“, obrnejo se do kakega naklonjenega zdravnika in ta jim da spričevalo o „popolnem zdravju zaročencev“. Taka spričevala pa niso mnogo vredna. Ali zavarovalne družbe imajo velikanski interes na tem, da zavarujejo samo krepke ljudi, ki so brez vsake bolezni. Larem pravi, da bi morala ženin in nevesta doprinesiti spričevalo zavarovalnice, ako bi hotela dobiti dovoljenje stopiti v zakon.

Kneipanje v starosti več škoduje nego koristi. Vsi praktični zdravniki odsvetujejo jemati staremu telesu preveč toplote, ker je nevarno. Kdor misli, da bo v visoki starosti dosegel krepost in zdravje, ako se koplje v hladni vodi ali obliva z mrzlo vodo svoje ude, se jako moti. V tej dobi življenja je treba toploto varovati. Toplota v tej dobi se le pomnožuje, ako se, in to le v poletnem času, za nekaj trenutkov rabi hladna voda, bodisi z umivanjem telesa ali potapljanjem nog v hladno vodo. Po zimi pa se treba kopati le v topli vodi (40 stopinj Celzija) in obilvanjem spodnjih delov života z vodo od 24 stopinj. S toliko toplo vodo se umivaj tudi po hrbtu in po prsih!

Važen svet. Neki angleški zdravnik je dognal, da je temna obleka mnogo nevarnejša glede nalezljive bolezni, nego svetla. Ako si opravljen v črno ali temno obleko in stopiš v bližino nalezljive bolezni, je gotovo, da bolezni nalezješ prej, nego bi jo v svetli obleki. Dokaže se to najlože s tem, ker se temna obleka mnogo hitreje navzame n. pr. tobakovega vzduha, nego svetla. Jako priporočati je torej — pravi omenjeni zdravnik — v sobah, kjer leže bolniki z nalezljivimi boleznimi, ne nositi temnih, ampak svetla oblačila.

Največja zverina te zemlje. V naravoslovnem muzeju v New Yorku so profesorji sestavili okostje, ki se je našlo pred nekaj časom v državi Wyoming. To okostje je od največje živali, ki je kdaj prebivala na zemlji. Imenovala se je Brontosaurus in je bila podobna zmaju. Živela je na suhem in v vodi. Dolgost iste znaša okroglo 22 metrov od repa do glave in 5 in pol metra od tal do vrh hrbtišča. Brontosaurus, ki je živel — sedem milijonov let pred našo dobo na tej zemlji, je bil sicer strahovita zver, a braniti se ni dosti mogel, ker nima nobenega orožja ali znakov silobrana na svojem telesu. Teža Brontosaura je znašala, — sedeč po okostju — 5—600 centov. Zaradi svoje velikanske telesne potrebe je Brontosaurus tudi kmalu izgubil s površja zemlje, a zdaj njegovo okostje krasi novyorskí muzej kot edina pričra onih pradavnih dob na zemlji, ko še ni bilo sledu o človeku.

Velik napredek v cvetličarstvu in sadjereji. Te dni je dobil angleški kralj v dar jabolko brez pešek. To je prvo tako jabolko in stane eksemplar 36 K. Vrste je ananasov in tudi enake dobrote. V oknih nekaterih londonskih delikatesnih prodajal je videti to jabolko izloženo. Te vrste jabolko bo zelo prikladno posebno za ukubanje. Vrtnar, ki je to jabolko vzgojil, pa je tudi dosegel, da se lupina laškega oreha zmeči ko breskev. Istotako se mu je posrečilo vzgojiti neko cvetnico, ki ne zvone nikoli in bo delala veliko konkurenco umetnemu cvetju na ženskih klobukih.

Mož, ki je služil štirim vladarjem. V neki vasi na Moravskem so nedavno izročili materi zemlji truplo nekega moža, ki je služil štirim vladarjem. Bil je to stari „Ilija Meksikaneč“, ki je hodil na svoje stare dni od hiše do hiše, popravljaj stare ure in dežnike, splošno pa živel ob milih darovih. Ilija Drtil — tako se je pisal — je služil najprej kot vojak pod cesarjem Ferdinandom, potem pod cesarjem Francem Jožefom (do leta 1856.), potem pa je vstopil v armado papeža Pija IX., v kateri je služil tri leta. Komaj pa se je vrnil domov, je stopil v armado cesarja Maksimilijana in šel z njim v Meksiko, kjer se je odlikoval v vojni. Na svojem povratku domov je bil odlikovan s papeško in meksikansko kolajno. Ob pogrebu mu je igrala veteranska godba in so bile oddane častne salve, — kakor se spodobi možu, ki je služil — štiri vladarje.

Sam sebi je pel „miserere“. Neki trgovec v mestu Cork na Irskem je pač prvi, ki si je sam pel — nagrobnično. Na pokrovu njegove krste je bil pritrjen fonograf, ki je po dokončanih cerkvenih ceremonijah začel peti z glasom umrlega — rekvijem. Navzoče je bilo ob tem petju groza, da so skoro pobegnili iz cerkve. Nekateri med njimi so začeli glasno jokati, ko je zadonel milozvočni bariton rankega trgovca. Nasledniki umrlega so fonograf shranili, pa ga bodo ob vsaki obletnici rankega „navili“, da bodo čuli njegov glas, ko bo truplo že davno strohnelo.

Ženstvo na Finskem. Ženski študij na Finskem čedalje bolj napreduje. Na edini univerzi v Helsingforsu je 25 odstotkov ženskih dijakov. Finska študentka je še izprva navajena šolati se skupno z moškimi. Navadno pa ona ne dovrši svojih študij, marveč se omoži in porabi svoje znanje za življenje. Vsled tega je finska žena sposobna vseh del, za katere je sicer poklican mož in ga v slučaju potrebe lahko nadomestuje.

Zlato pod smreko. V neki občini na Švicarskem so posekali neko staro smreko, ki je stala na občinskem svetu. Pod koreninami pa zadenejo na močno zarjavelo železno kaseto. Odpro jo in vidijo, da je polna — cekinov. Bilo je 829 komadov, ki datirajo iz leta 1602 (Henrik IV.) do 1704 (Ljudevit XIII. in Ljudevit XIV. francoski). Ti cekini predstavljajo sedanjo vrednost 35.000 frankov, a tedanjo vrednost čez 100.000 frankov. Občina mesteca Klingau v Kantonu Aargau, na katere zemlji je bil zaklad, je vzela to bogastvo v svojo last, onemu pa, ki ga je našel, je dala bogato nagrado.

Devetkrat — trojčke. Vlada Zjedinjenih držav Severne Amerike je po svojem predsedniku Rooseveltu pokarala ameriško prebivalstvo, da premalo skrbi za naraščaj ameriškega potomstva. Da bi predsedniku Rooseveltu dokazal, da njegove trditve niso popolnoma utemeljene, je farmer Jurij Dunville iz države Nebraska nekega dne potkal na vrata predsednikova in mu pripeljal — celo svojo družino. Čeravno je Jur Dunville star še le 43 let, njegova rodovitna polovica pa še le 38 let, sta imela že nič manj nego 27 otrok in sicer — devetkrat po tri! Živi jih še 25, od teh je — 24 dečkov in ena sama deklica. Ker sta Dunville še razmerno mlada in ker je v Nebraska zdravje posebno nevarna setvi po dolgih zimah z velikim snegom. Ako potem hkratu nastopi še južno vreme in za tem zopet mraz, je setev popolnoma končana. To se prepreči le, ako se ledena skorja začasa stare.

Kako zabranimo, da se setev čez zimo ne pokvari. Po njhval konec zime opažamo, da leži čez in čez pravcata ledena skorja, katera zadržuje pristop prepotrebne zraka k setvi. Pod to skorjo se setev v pravem pomenu besede za duši in začne gnjiti; treba jo je torej na več krajih streti. Ta skorja je posebno nevarna setvi po dolgih zimah z velikim snegom. Ako potem hkratu nastopi še južno vreme in za tem zopet mraz, je setev popolnoma končana. To se prepreči le, ako se ledena skorja začasa stare.

Praktične misli ob influenci.

Influenca imam, pravo in pravcato influenco!! Kdor jo je že imel, ve, kaj je to. Najprej te mrazi, glava te boli in truden si. Noge te bole, kakor bi bil prenašal težka bremena in ves si za nič. Zdehati se ti začne in grozno dolgočasje te objema. Oči so mrkle in medel pogled, ki ne vidi ničesar več razločno, — vse megleno, rumenkasto, umazano. Ničesar se ti več ne ljubi, a najmanj — jesti. Samo pil bi, pa ne več kaj.

To je prvi dan. Drugi dan te že boli v prsih, hudo boli in kašljati začneš, suho, težko kašljati. A ko kašljaš, bije in grabi te v glavi, kakor s težkimi kladvi, z gorečimi bleščami. Ves si obupan in sam ne veš, kam bi se dejal. Jezen si na ves svet, — vendar najmanj moreš brez njega biti zdaj, v tej pošastni bolezni.

Pri sebi želiš imeti bitje, ki bi imelo s teboj potrpljenje kakor z detetom, kajti zares: influenco naredi iz najmočnejšega orjaka — sitnega otroka.

Kako vesel si, ako bivaš v mestu, kjer imajo vendar znanca in znanke, prijatelje, sorodnike in razne druge sočutne osebe, — a če že vsega tega ne, vsaj bolnišnico!

V tem oziru se zares blagruješ sam, ako imaš influenco, pa bivaš v mestu. Kajti tu je tudi hitri pri rokah zdravnik, l karna in kar je takega. Seveda si misliš: če imam zdravnik, lekarno, bolnišnico itd. pa je v mestu tudi slab zrak in razne druge nevarnosti, ki pospešujejo bolezen. Na doželi bi niti bila ne bil, ker ondi je dober zrak, ki je mesto vseh zdravnikov in lekarn in bolnišnic!

Ali temu ni tako pri influenci. Influenca je pošast, ki je med vsemi boleznimi glede kraja in zraka najmanj izbirčna. Z vsakim zrakom se zadovolji in ako je posebno pri volji, pusti ti še pljučnico, tako radodarna je ta influenca. Pa se preseli v kmečko kočjo kje v kaki oddaljeni gorski vasi!

Vse je bolno, vse leži: oče, mati, otroci, še poslušaj! Vsi imajo influenco in pri nekaterih se že kaže pljučnica. In zdravnik in lekarna sta tako daleč! Pa kbi še kdo bil, ki bi šel v mesto ali trg.

Ali pripeti se, da ni žive duše, ki bi mogel a hotel storiti to ljubav svojemu bližnjemu!

Pa si predstavljaj muko in trpljenje teh ubogih, ki si sami ne morejo in — ne znajo pomagati, nimajo nikogar, ki bi jim prišel na pomoč.

Ali se v takem trenutku, v takem kraju n pokaže najobčutnejša potreba po neki uredbi na kmetih, katere še vedno pogrešamo: namreč po ustanovitvi zdravniške pomoči v sili, po „ambulanci v zadnji gorski koči“.

Po raznih krajih drugod imajo urejeno tako da gre nekaj mladih ljudi s kmetov, moških in žensk v mesto, na posebne ambulane tečaje, kjer s izurijo v najnujnejši zdravniški praksi, v ranocelstvu in zdravljenju notranjih bolezni; kjer se učijo spoznavati razna domača in druga zdravila, osobito p domača.

Na podlagi svojega znanja ustanavljajo potem na kmetih takozvane „domače lekarnice“, brez katerih ne sme biti nobena hiša.

V slučaju obolesti ni treba za prvi hip te pot oddaljenega zdravnika, s čemur se prihrani mnogo truda in stroškov in se razun tega, ako je pomoč pri rokah o pravem času, doseže zdravje brez velikih skrbi.

Ali takih tečajev pogrešamo pri nas na Slovenskem in zaraditega je mizerija v slučaju bolezni naših vasi uprav obupna.

Poklicanim krogom polagam torej na srce t zadevo in jim priporočam, da jo privedejo čim predo uresničbe.

Naše gospodinje na kmetih bi morale biti hkratu tudi praktične zdravnice in lekarničarice. Ako se ustanavljajo gospodinske šole — a žal, da poznamo samo dve v Ljubljani, kamor more le malokatera h s kmetov, na deželi nimamo še niti ene gospodinske šole! — naj se s poukom na teh šolah združuje tudi pouk o domačem zdravilstvu in lekarničarstvu. Tak tečaj pa bi morali biti tudi za moške na kmetijskih šolah. Vse, kar rabimo za svoj blagor, vsega si moramo preskrbeti.

Koliko gorja bo odvrnjena s tem — razmišljajte vi, ki ljubite naš slovenski rod!

Človekoljub.

Listnica uredništva. G. I. Š. na Štajerskem: Poslan smo prejeti, a žal, za to številko prepozno. Priobčimo prihodnjico. Hvala!

Naročajte in razširjajte „Naš List“!

Zdravje je največje bogastvo!

Kapljice sv. Marka.

Te glasovite in nenadkriljive kapljice SV. MARKA se uporabljajo za notranje in zunanje bolezni.

Osobito odstranjujejo trganje in otekanje po kosteh v nogi in roki ter ozdravijo vsak glavobol. Učinkujejo nedosegljivo in spasonosno pri želodčnih boleznih, ublažujejo katar, urejujejo izmeček, odpravijo naduho, bolečine in krče, pospešujejo in zboljšujejo prebavo, čistijo kri in čreva. Preženó velike in male gliste ter vse od glist izhajajoče bolezni. Delujejo izborno proti hripavosti in prehlajenju. Lečijo vse bolezni na jetrih in slezele ter koliko in ščipanje v želodcu. Odpravijo vsako mrzlico in vse iz nje izhajajoče bolezni. Te kapljice so najboljšo sredstvo proti bolezni na maternici in madronu ter ne bi smele raditega manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. Dobivajo se samo: **Mestna lekarna, Zagreb**, zato naj se naročujejo tako pod naslovom:

Mestna lekarna, Zagreb, Markov trg št. 36, poleg cerkve sv. Marka.

Denar se pošilja naprej ali pa povzame. Manj kot ena dvanajstotica se ne pošilja. Cena je naslednja in sicer franko dostavljena na vsako pošto:

1 ducat (12 steklenic)	4— K.
2 ducata (24 steklenic)	8— K.
3 ducate (36 steklenic)	11— K.
4 ducate (48 steklenic)	14—60 K.
5 ducatov (60 steklenic)	17— K.

Imam na tisoče priznalnih pisem, ki jih ni mogoče tu tiskati, zato navajam samo imena nekaterih gg., ki so s posebnim uspehom rabili kapljice sv. Marka ter popolnoma ozdraveli. Ivan Barantinič, učitelj; Janko Kisur, kr. nadlogar; Stjepan Borčić, župnik; Ilija Mamić, opankar; Zofija Vukelić, šivilja; Jasp Sejančić, seljak itd.

Ustanovljena l. 1360. **Mestna lekarna, Zagreb**, Ustanovljena l. 1360. Markov trg št. 104, poleg cerkve sv. Marka.

Zdravje je največje bogastvo!